

Lugupeetavad EML-i asutajad, kes te veel elus olete, ja kõik hiljem suurte lootustega nimetatud organisatsiooniga liitunud mesinikud! Ma tänan teid, kes te olete selle algselt kõigi mesinike esindamiseks loodud organisatsiooni töös omakasupüüdmatult kaasa löönud. Alustasime väga lootusrikkalt ja entusiastlikult. Esimesed õppepäevad, mis toimusid Karksi-Nuias olid rahvarohked ja kujutasid endast pigem ülevabariigilisi kui kohalikke mesindusalaseid teabepäevi. Kõik need asjatundjad, keda me toona kutsusime oma tedmisi ja kogemusi jagama, tegid seda tasuta, puhtast missioonitundest. Me kõik lootsime, et meie loodud kõigi mesinike organisatsioon töötab üksmeelselt, sooviga viia Eesti mesindust edasi. Esimese kümne aasta arengud näitasid, et oleme valinud õige tee. Eriti lootusrikkalt hakkas Eesti Mesinike Liidul minema siis, kui selle juhatuse etteotsa valiti Aleksander Kilk ja tema kõrvale mesinduse suur toetaja Uku Pihlak. Ma ei hakka siinkohal kirjeldama neid riske, mida nimetatud mehed endale võtsid, meie liidu arendamise huvides. Rõhutan vaid seda, et riskid olid väga suured. Ukule tahan ma siin veelkord tunnustust avaldada selle eest, et ta leidis aega ja energiat taaslustada infoleht „Mesinik”.

Aeg on halastamatu ja kulgeb väljaspool meid, arvestamata inimeste soovidega. Tulid uued ajad, tulid ka uued tegijad ja meie asutatud liidu juhatuse uuenes, kuid hakkas tasapisi pöörama selga enamuse mesinike poole, arvestamata, et mesinike liit oli loodud eesmärgiga: **olla kõigi mesinike organisatsioon**. Tasapisi hakkasid liidu tegevusest eemale tõmbuma mitmed suurte juhtimise- ja mesinduskogemustega asutajaliikmed. Mäletan seda, et omavahelistes vestlustes panin ma seda nendele isegi pahaks. Nüüd ma mõistan neid. Nad olid minust ettenägelikumad.

Lüngad põhikirjas, liidu liikmete arvestuses, ebamäärasus volinike staatuses ja valimisel ning juhtimisoskuste puudumine on viinud selleni, et juhatuse ei ole tasakaalus, (juhatuse peab olema ühiskonna või vabatahtlikult ühinenud inimeste kogumi minimudel). Sellest johtuvalt on tekkinud juhatuse sisemised huvigrupid, kelle väärtushinnangud on erinevad. Eriti murettekitavad on viimase 2–3 aasta arengud, kui juba suurema enamuse liikmete vajadusi ja muresid eiratakse ega taheta tunnustada sügavat kriisi Eesti mesinduses.

Milles kriis väljendub? Esiteks: mesilasperede massilises hukkumises. Puuduliku statistika tõttu jääb mesilasperede massiline hukkumine fikseerimata ja avalikkusele märkamata. Mesinike liidu juhatuse poolt korraldatud ankeetküsitlused on pealiskaudsed ja mitte kohustuslikud. Peale selle olen arvamusel, et paljud mesinikud, kelle mesilaspered on kõik hukkunud, ei täidagi ankeete või mis veel hullem, loobuvad üldse mesilaste pidamisest. Tagajärjed on katastroofilised. Statistikaameti andmetel (põllumajandusloendus 2001–2010) on meil kümne aastaga mesilastepidajate arv vähenenud enam kui poole võrra. Kui 2001. aastal peeti mesilasi 4787-s majapidamises, siis 2010. aasta seisuga ainult 2115-s. Siinkohal ei anna praegust olukorda võrreldagi olukorraga eesti mesinduse hiilgeaegadel (1937), kui mesilasi peeti enam kui 19 000 talus (ligi 9 korda! enam kui praegu). Ka perede arv ulatus toona üle 100 000. Proportsionaalselt mesilate arvu vähenemisega on vähenenud ka mesilasperede arv. Kui meil 2002. aasta alguse seisuga loendati statistikaameti poolt 50 500 mesilasperet, siis 2011. aasta alguseks oli neid alles vaid 26 400. Madalseis (24 800 peret) oli 2008. aastal.

Muidugi võib osa süüd veeretada loendamise metoodika kaela, kuid olles natuke tuttav statistilise loendamise metoodika(te)ga, julgen ma väita, et metoodikast tingitud hälbed võivad olla maksimaalselt kuni 2%. Eesti Mesinike Liidu juhatuse andmetel hukkub meil igal aastal ainult 10–14% mesilasperedest. Optimistid väidavad, et mesilasperede arv isegi suureneb. See on nähtumus. Olemus on aga see, et meil hukkub igal aastal 8000–10 000 mesilasperet. Seda näitavad anonüümsed küsitlused ja seda kinnitavad ka arvestuslikud tulemused. Ainuüksi eelmise nädala jooksul pöördus minu poole kaks mesinikku, kelle pered on juba sügisel hukkunud või siis jäänud väga nõrkadeks. Ühel juhul on tegemist hoolika ja tugeva mesinikuga, kes ei ole jätnud tegemata varroaõrjet ega muid vajalikke hooldustöid.

Teiseks kriisi tunnuseks on mesinike kõrge iga. Ümmarguselt 48 % meie mesinikest on üle 70 aasta vanad. Kaua nad veel suudavad mesilasi pidada? Kui palju neile veel päevi on antud? Nende eakate mesinike valduses on ligi 10 000 mesilasperet. Mis juhtub mesilasperedega, kui eakad mesinikud ei suuda nende eest enam hoolitseda või lahkuvad Toonela teedele? Noored on maalt lahkunud või tööl välismaal. Tekib küsimus: Kas Eesti mesindus on veel jätkusuutlik?

Kolmandaks probleemiks on haudme- ja teiste haiguste levik. Möödunud suvel pöördus minu poole telefonitsi 6 või 7 mesinikku, kes kurtsid surnud ja mesilaste poolt lahtinäritud haudme üle. Loomulikult on võimatu telefoni teel saadud informatsiooni põhjal täpset diagnoosi panna, kuid üks on kindel, see **oli häiresignaal**. Ka mitmed teised eakad ja kogemustega mesinikud on taolist informatsiooni oma piirkonnas kinnitanud. Olen soovitanud helistajatel pöörduda kohaliku vet-arsti poole, võtta proovid ja saata need laboratooriumi uurimiseks. Kas seda tehti, ei ole teada.

Mis saab siis, kui minu kartused osutuvad tõeks ja tegemist on lisaks pregustele hädadele veel ka ameerika haudmemädanikuga? Kuidas kavatsetakse siis selle ohtliku haudmehaiguse levikut piirata, kui mesilate registreerimine PRIA-s, lasti Eesti Mesinike Liidu juhatuse mõnede liikmete initsiatiivil põhja. Olukorras, kus PRIA-s on registreeritud vaid napp 50% mesilatest, ei ole võimalik haiguskolde läheduses paiknevaid mesilaid ja nende haldajaid hoiatada ega haigusohhtlikust piirkonnast sülemite või perede väljavedu ja müüki piirata, kui me ei teagi, kus mesilad asuvad ja kellele need kuuluvad.

Neljandaks kriisi tunnuseks on eespoolnimetatud probleemide mitteteadvustamine juhatuse poolt. Olen juba kolme mesinike suurkogu eel juhtinud korraldajate tähelepanu vajadusele **võtta päevakorda eesti mesinduse olukorra** analüüs. Paraku on need ettepanekud põrkunud ükskõiksusele või kui soovite, ka teatud küünilisusele. Tänavu varakevadel Põltsamaal toimunud teabepäeva päevakorda soovitasin ma võtta eesti mesinduse olukorra arutelu. Seda ei võetud kuulda. Sama kordus Elva suurkogu eel. Mulle anti olukorra analüüsiks 45 minutit, millega ma suutsin avada vaid eesti mesinduses võimust võtva kriisi ühe tahu. Toodud näited minevikust aga tunnistati nostalgitsemiseks. Loomulikult ei saa ma 45 minuti jooksul kuulajatele, kelle hariduses ja mõtlemisvõimes on tõsised lüngad, hakata lugema filosoofia algkursust ja enne loengut käsitlema selliseid mõisteid nagu **olemus** ja **nähtumus**. Selleks tuleb tõesti leida teine aeg ja koht. Mulle antud piiratud aja jooksul suutsin ma teha ainult sissejuhatuse, kuna aeg sai otsa. Kuid **häiresignaal oli antud**. Mingeid järeltõusid sellest aga ei ole tehtud.

Paistab, et olemuse ja nähtumuse iseenda ja liidu juhtimise jaoks lahtimõtestamine on Mesinike Liidu juhatusele tänini osutunud ülesamatuks raskuseks. Kuidas muidu

seletada olematut tähelepanu eesti mesindusele ja väga suurt tähelepanu meie naabrite omale. Meie katsetame oma teabepäeval arutada Läti mesinduse olukorda, Leedu mesinduse olukorda ja Soome mesinduse olukorda (Soome asja isegi kahes päevakorrapunktis). Kahtlemata on huvitav naabreid kuulata, kuid teha seda sellisel ebaefektiivsel moel – tõlgi kaudu, on selge ajaraiskamine ja enda probleemide arutamisest kõrvale hoidumine. Selliseid väljastpoolt ettekandeid võib muidugi olla, nendest osa äratavad kindlasti kuulajates ka huvi, kuid neid võiks olla ainult üks igal teabepäeval ja ka siis tuleb see siduda meie päevakorra põhiküsimuste aruteluga. Teisisõnu, külaliste ettekanded peavad meie arutelusid täiendama! Minu arvates sobiks sellesse konteksti ainult leedulase Sigitas Uselise ettekande teine pool.

Ma lihtsalt ei saa läbi „nostalgitsemiseta”. Lugenud läbi vabariiklike teabepäevade päevakorra, kangastus mulle see aeg, kui Eestis käis väliskülalisi väga vähe. See oli nõukogude ja KGB aeg. Väliskülaliste vastuvõtuks olid ette nähtud ainult üksikud majandid või ettevõtted. Ma olen isiklikult selle kadalipu läbi käinud. Kõiki neid majandeid ja muid ettevõtteid, kellel oli lubatud väliskülalisi vastu võtta, kontrollis väga rangelt KGB. Juba mitu kuud enne väliskülaliste saabumist nõuti eespoolnimetatud struktuuri poolt kindlat päevaprogrammi külaliste vastuvõtmisel. Külalistele ei tohtinud anda aega ega võimalust omapäi ringi liikuda ega kokku puutuda kohaliku elanikkonnaga. Päevakava pidi olema nii tihe, et külalised pidid tihti loobuma isegi suurema grupiga käimlasse minekust. (Üksikult mineku takistamiseks ei suutnud isegi KGB midagi välja mõelda). Samuti ei tohtinud väliskülaliste vastuvõtja rääkida külalistega otse. Rääkida tuli tõlgi kaudu. Tõlk aga oli KGB poolt juba varem külaliste grupile kaasa pandud. Tihti oli kaasapandud tõlk vilets sünkroontõlkija, mistõttu osa jutust ja selgitustest läks lihtsalt kaduma. Sama häda on ka meil, sest sünkroontõlkimine vajab spetsiaalset koolitust ning vajalikku praktikat. Olen ka ise sünkroontõlkega häda sunnil pidanud tegelema ja tean, kui raske see on. Sellepärast ma ei heidagi noortele meestele ette suuri lünki tõlkimisel (nagu juhtus Elvas), kus osa rootslaste ettekannetest läks tõlke tõttu lihtsalt kaduma. Seega nii mitme väliskülalise ettekande, mida peab maakeelde panema, lülitamine päevakorda on kurjast, kui mitte ütelda, et lauslollus.

Tagasi tülles Jäneda teabepäevade päevakorra juurde, peab tõdema, et see on äravahetamiseni sarnane nende päevakavadega, mida me omal ajal olime sunnitud koostama KGB jaoks. Ei ole midagi uut siin päikese all! Kõik kordub.

Veel pean ma avalikult vabandama Marianne Rosenfeldi, meie tegevjuhi ees, sest olen teda kritiseerinud uute laensõnade või mõistete, nagu **modereerija, monitoorija ja seiraja** kasutuselevõtmise eest. Kui ma mõne päeva eest telefonitsi vestlesin Marianega, mõistsin äkki, kui ülekohtune ma tema vastu olen olnud. Mõistsin, et moderaator ei olegi heli tugevust reguleeriv tehniline seade, vaid tähendab ka rahustajat, vaoshoidjat ehk pidurdajat. Terane tüdruk! On tabanud lühikese aja jooksul ära meie mõnede juhatuse liikmete põhiolemuse. Näiteks: Jaanus Tull on pandud töögruppide töö arutelu **modereerima**. Täpselt kümnesse!!

Mina aga olen teinud väga raske otsuse – ma astun Eesti Mesinike Liidust välja! Kui ma oleks natukenegi noorem, hüüaksin jääjatele: ”Alustagem uuesti!” Paraku ma seda enam ei suuda. Lahkun aktiivsest tegevusest mesinike organisatsioonis ja pühendun kirjutamisele. Olen lõpetamas mesindusleksikoni, mis sisaldab ligi 2000 märksõna ja millel on vasted inglise, saksa, soome ja vene keeles. On küpsemas idee ja kokku saamas materjal, et kirjutada raamat Eesti mesinduse ajaloost, pealkirja all „110 Eesti

mesinikku". Valiku tegemine tundud mesinike hulgast osutus oodatust raskemaks. Kõige raskem oli teha valikut praeguste tegevmesinike ja mesindusjuhtide seast, kuid nüüd sai mulle selgeks, kellega ma oma raamatu lõpetan. Ma lõpetan tänaste moderaatoritega.

Kahju on muidugi ka! Nagu iga lahkumine. Väga kahju on ka minu poolt Eesti Mesinike Liidu juubeli puhuks ettevalmistatud peokõnest. Ma nägin selle ettevalmistamisel väga palju vaeva, tuhnisin vanades raamatutes ja ajakirjades, eesmärgiga, et ette valmistada minu elu üks parematest kõnedest. Lugenud veel kõne teksti enne arvutist kustutamist läbi, arvasin, et olen oma ülesandega päris hästi hakkama saanud. Kõnes sisaldus läbilõige Eesti mesinduse arengust, südamlük viibe nendele eelkäijatele, kes rändavad juba teisel pool Toonela jõge, püüdsin mitte unustada ka neid, kes aitasid hoida meie mesinduse järjepidevust rasketel aegadel jne. Paraku aga ei leitud pidukõne jaoks päevakorras sobivat ning auväärset kohta, see topiti kõige ebasobivamasse prakku, mistõttu jääb see kõne pidamata! Peokõne eel kuulata mitu tundi loenguid Läti, Leedu ja Soome mesindusest, millele on eelnenud 2-3 tunnine kohalesõit, arutada suuri emotsioone esilekutsuvat liikmemaksu teemat on pehmelt öeldes ebaprofessionaalne. Samas ei ole korraldajad sugugi arvestanud sellega, et kohale võivad või tahavad tulla ka väga eakad inimesed (70 ja +). Panna eakate inimeste tervis ja vastupidavus selliselt proovile ei ole just eriti inimlik. Ma olen nõrдинud ja südamepõhjani solvunud, mistõttu seda kõnet ei kuule mitte keegi, mitte kunagi. Ma kustutasin selle oma arvutist, et selle juurde enam mitte kunagi tagasi tulla! Ja kas tasubki meelde tuletada neid põhiväärtusi, mida Eesti tublimad mesinikud on pidanud olulisteks läbi aegade. Aeg on muutunud ja on muutunud ka väärtushinnangud. Kuidas muidu seletada seda, et aasta mesinikuks pakutakse noort mesinikku, **kes on teinud videoid!** Seda loogikat järgides jõuame üsna pea sinnamaale, et hakkame aasta mesinikuks valima inimesi, **kes on mesilast näinud!**

EML asutajaliige Antu Rohtla.

Ma olen õnnelik, kui leiduks nii julge ja aus inimene, kes tahaks minu avalduse Jänedal enne kellegi poolt peetavat pidukõnet ette lugeda. (kui enne ei sobi, võib ka pärast!) See oleks ühtlasi selgitus, miks ma Eesti Mesinike Liidust otsustasin välja astuda.

A.R.